

FANLARNI O'QITISHDA MASOFAVIY O'QITISHNI TASHKIL ETISH

Shahrisabz "Temurbeklar maktabi"
harbiy-akademik litseyi matematika fani o'qituvchisi
Qorabekov O'tkir

Annotatsiya: Maqolada fanlarni o'qitishda masofaviy ta'limni tashkil etish masalalari yoritiladi. Masofaviy ta'limning nazariy asoslari, afzallik va kamchiliklari, O'zbekiston tajribasi hamda turli fanlarni o'qitishda qo'llaniladigan metodlar va texnologiyalar tahlil qilinadi. Shuningdek, masofaviy o'qitishni samarali tashkil etishning shart-sharoitlari, innovatsion yondashuvlar va muammolarni bartaraf etish yo'llari ko'rsatib o'tiladi.

Kalit so'zlar: masofaviy ta'lim, raqamli ta'lim, onlayn platforma, elektron resurs, pedagogik texnologiya.

Kirish. XXI asr ta'lim tizimi jadal raqamlashtirilayotgan bir davrda, masofaviy ta'lim muhim o'rin egallamoqda. Ta'lim jarayonida raqamli texnologiyalardan foydalanish nafaqat zarurat, balki zamon talabi sifatida qaralmoqda. Dunyo miqyosida pandemiya davrida masofaviy o'qitish asosiy shakl sifatida joriy etildi va bu tajriba uning samaradorligi va muammolarini yaqqol namoyon qildi. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 6-noyabrdagi PQ-4884-son qarorida ta'lim tizimida raqamli texnologiyalarni keng joriy etish vazifasi qo'yilgan bo'lib, masofaviy ta'lim davlat siyosati darajasida qo'llab-quvvatlanmoqda. Bugungi kunda maktab, litsey, kollej hamda oliy ta'lim muassasalarida masofaviy ta'limdan foydalanish imkoniyatlari kengaymoqda.

Asosiy qism.

Masofaviy ta'limning nazariy asoslari. Masofaviy ta'lim pedagogikaning konstruktivistik yondashuvi asosida shakllangan bo'lib, o'quvchining mustaqil bilim olishiga, faol ishtirokiga va o'qituvchi bilan interaktiv hamkorligiga tayanadi. Shuningdek, bu jarayonda kompetensiyaviy yondashuv muhim ahamiyat kasb etadi, chunki masofaviy o'qitish nafaqat bilim, balki ko'nikma va malakalarni shakllantirishga xizmat qiladi.

Masofaviy ta'limning afzalliklari:

1. O'quvchi va talabalar uchun qulay sharoit yaratadi, vaqt va makon cheklovlarini yo'qotadi;
2. Elektron resurslardan (video darslik, interaktiv simulyatsiya, virtual laboratoriya) foydalanish imkonini beradi;
3. O'quvchilarni mustaqil izlanishga undaydi;
4. Individual yondashuvni qo'llashga yordam beradi;

5. Ta'lim jarayonini tezkor baholash imkoniyatini kengaytiradi.

Masofaviy ta'limda uchraydigan muammolar:

a) Internet tezligi va texnik vositalarning yetarli emasligi;

b) O'qituvchilarning axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish bo'yicha tajribasi yetarli emasligi;

c) Ba'zi hollarda o'quvchilarda motivatsiya va intizomning pasayishi;

d) Nazariy bilimlarni amaliyot bilan bog'lashda qiyinchiliklar.

Bu muammolarni hal etish uchun o'qituvchilarni qayta tayyorlash kurslari, texnik infratuzilmani yaxshilash va milliy ta'lim platformalarini ishlab chiqish zarur.

O'zbekiston tajribasi

2020-yildan boshlab respublika bo'ylab "Maktab TV" loyihasi, "edu.uz" portali, oliy ta'lim muassasalarida Moodle va Google Classroom kabi tizimlar joriy etildi. 2021–2025-yillarda esa raqamli ta'lim infratuzilmasini rivojlantirish davlat dasturi ishlab chiqildi. Bu tajriba ko'rsatdiki, masofaviy ta'lim nafaqat vaqtinchalik yechim, balki kelajak ta'limining muhim bo'lagi hisoblanadi.

Fanlar kesimida masofaviy o'qitish

- Tabiiy fanlar (fizika, kimyo, biologiya) uchun – virtual laboratoriyalar, tajribalarni videodars shaklida ko'rsatish, simulyatsiyalar.

- Aniq fanlar (matematika, informatika) uchun – interaktiv mashqlar, onlayn testlar, algoritmik topshiriqlar.

- Gumanitar fanlar uchun – matnli resurslar, elektron kutubxonalar, onlayn seminarlar.

- Xorijiy tillar uchun – audio-video materiallar, onlayn suhbat mashg'ulotlari, virtual muloqot muhitlari.

Innovatsion texnologiyalar

Masofaviy o'qitishda zamonaviy texnologiyalar samaradorlikni oshiradi:

- Gamifikatsiya – dars jarayonida o'yin elementlarini qo'llash;

- Sun'iy intellekt – o'quvchining individual darajasini aniqlab, mos topshiriqlar berish;

- AR/VR texnologiyalar – fanlarni ko'rgazmali o'qitishda qo'llash;

- Learning Analytics – o'quvchilarning bilim olish faoliyatini tahlil qilish.

Xulosa. Masofaviy ta'lim – zamonaviy ta'lim jarayonining ajralmas qismi bo'lib, u nafaqat favqulodda vaziyatlarda, balki muntazam o'quv jarayonida ham samarali qo'llanilishi mumkin. Uning afzalliklari ko'p bo'lsa-da, mavjud muammolarni bartaraf etish ta'lim tizimi oldida turgan muhim vazifa hisoblanadi. Shu maqsadda pedagoglarning raqamli savodxonligini oshirish, milliy elektron ta'lim platformalarini rivojlantirish va texnik infratuzilmani yaxshilash zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining PQ-4884-son qarori. – Toshkent, 2020.
2. Xodjayeva N. Masofaviy ta'lim nazariyasi va amaliyoti. – Toshkent: Fan, 2021.

3. Anderson T. The Theory and Practice of Online Learning. – AU Press, 2019.
4. Holmes B., Gardner J. E-Learning: Concepts and Practice. – SAGE Publications, 2018.

